

Radoszyce ראדושיצה

היהודים החלו להתיישב בראדושיצה במחצית הראשונה של המאה ה-16. ב-1615 הם קיבלו אישור מאת המלך זיגמונט השלישי לבית ואזה להתיישבות עבור 12 בתי אב ולעיסוק במסחר. מגמות אנטי יהודיות החלו להתעצם בעיר במחצית הראשונה של המאה ה-17 מחשש לתחרות עסקית. ב-1640 תושבי העיר הנוצרים החליטו שלא למכור ליהודים בתים או חלקות אדמה, אנשים שעבדו בשירות היהודים גורשו מן העיר. החלטות אלה אושרו בהמשך על ידי המלך וולאדיסלב הרביעי ב-1647 וכן על ידי המלך סטניסלב אוגוסט פוניאטובסקי ב-1766. כתוצאה מהפעולות שתוארו לעיל, ב-1660 התגוררו בעיר שני יהודים בלבד, ובמחצית המאה ה-18 האוכלוסיה היהודית חיה מחוץ לעיר.

המצב החל להשתנות בשנות ה-80 וה-90 של המאה ה-18, משום שבאותה העת היהודים החלו להתיישב בבתי הנמצאים בתוך תחומי העיר. ידוע כי כבר בשנת 1789 היה לצבור היהודי בראדושיצה בית כנסת משלו. קרוב לוודאי לפני שנה זו הצבור היהודי קיבל מידי שלטונות העיר וכן שלטונות הכנסייה אישור להקמת בית עלמין. חלקה המרוחקת 1,5-2 קילומטר מהעיר, במה שמכונה קרולובה גורה, בשטח השייך לכפר וויסה, נבחרה לשם כך.

לאחר חלוקתה השלישית של פולין, כאשר ראדושיצה נמצאה תחת כיבוש אוסטריה, מספר היהודים גדל עד 476 בני אדם בשנת 1827. בראשית המאה ה-19 ראדושיצה הפכה למרכז חסידי חשוב בגלל הצדיק יששכר דב בער הכריזמטי, תלמידם של יעקב יצחק הורוביץ מלובלין ויעקב יצחק בן אשר מפשיסוכה, שהתיישב כאן. הצדיק נפטר בשנת 1843 ונקבר בבית העלמין בראדושיצה.

בשלהי המאה ה-19 וראשית המאה ה-20 אפשר להבחין כי נתרחשה נפילה ניכרת במספר היהודים בראדושיצה – הסיבה הייתה נעוצה בהגירה, בעיקר לארצות הברית.

בשל גידול הצבור היהודי במחצית השנייה של המאה ה-19, פרנסי הקהילה היהודית עמדו על הצורך בהרחבת בית העלמין. בין השנים 1885-1905 הקהילה היהודית בראדושיצה שיפצה את בית העלמין והרחיבה את שטחו. כעת בית העלמין משתרע על שטח של 1,5 הקטר.

בעת הכיבוש הגרמני לוויית כדת משה וישראל נאסרו. שוטר מהמשטרה היהודית לקח אז חלק בלווייה, ואחר כך – שני יהודים קברנים ובעל עגלה פולני. הגרמנים השתמשו בשטח בית העלמין כבאתר הוצאה להורג של יהודים. את הקרבנות קברו ימנית לכניסה. לאחר שנת 1943 נחרב בית העלמין. המצבות רוסקו ושימשו לריצוף דרכים ולבניית מדרגות.

בתום המלחמה נמשך תהליך ההרס, ובנוסף לכך צמחה עבותה כוסה את אדמת בית העלמין. בשנת 1964 בית העלמין נסגר רשמית. ב-1983 נערך שיפוץ בית העלמין ביוזמתו של צאצא לצדיקי ראדושיצה – ארנולד אברהם פינקר, ובתמיכת הקונגרס היהודי העולמי של היהדות החרדית. אז נבנה מחדש אוהלו של הצדיק יששכר דב בער.

בשנת 2011 קרן נחלת קדימים-ראדושיצה שיקמה את החלקה, סידרה אותה וגידרה אותה (הגדר נבנתה על יסודות חומת גדר האבן הישנה). בשיתוף פעולה עם מחלקת היעור של רודה מלנייצקה הצליחו גם לבנות כביש הגעה.

בשנת 2016, שוחזרה הארכיטקטורה המקורית של האוהל בה נקברו הצדיק יששכר דב בער, ידוע בשם הזקן הקדוש (נפטר ב-1843) ואחד הרבנים מראדושיצה, ישראל פינקלר (נפטר ב-1937). בבית העלמין נשתמרו קטעים של כמה עשרות מצבות, חלקן מעוטרת בצורה מרשימה. צורתן המקורית של בית הקברות לא נשתמרה, למרות שנקבע מקומם של שורות הקבורה והמצבות.

ב-2018 בית העלמין נאשם ברשימת האתרים לשימור תחת המספר A-938 בהוראה מיום ה-16 באוגוסט 2018 (וה-15 באוקטובר 2019).